

Sygn. akt III Ca 850/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Arkadia Wyraz - Wieczorek

Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera (spr.)

SR (del.) Łukasz Malinowski

Protokolant Dominika Tarasiewicz

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. N.

przeciwko S. P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 10 lutego 2016 r., sygn. akt I C 2127/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Łukasz Malinowski SSO Arkadia Wyraz – Wieczorek SSO Lucyna Morys - Magiera

Sygn. akt III Ca 850/16

UZASADNIENIE

Powód K. N. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej S. P. 11920,08zł z odsetkami ustawowymi od 10 lutego 2007r. oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wskazał, że 9 lutego 2007r., jako poręczyciel dokonał wpłaty na rzecz Banku Spółdzielczego w N. sumy 11920,08zł tytułem spłaty niespłaconego kredytu, zaciągniętego przez pozwaną i jej męża P. N.. Powód podał, iż w wyniku spłaty długu wstąpił na mocy art. 518 § 1 pkt 1 k.c. w prawa zaspokojonego wierzyciela, lecz pozwana, jako dłużnik solidarny, mimo wielokrotnych wezwań, nie dokonała na jego rzecz zapłaty należności.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powoda kosztami postępowania, podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia. Podnosiła, że roszczenie poręczyciela przedawnia się najpóźniej w dacie przedawnienia roszczenia wierzyciela przeciwko dłużnikowi głównemu, który w tym przypadku zawarł umowę kredytu, w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Nadto wskazywała, że bank zażądał od powoda kwoty wyższej o ponad 4000zł niż rzeczywiście mu przysługiwała, zaś wobec odrzucenia spadku po zmarłym P. N., jedynym spadkobiercą

zmarłego jest powód - ojciec zmarłego. Zakwestionowała również roszczenie odsetkowe, wskazując, że dochodzenie przez powoda odsetek od daty poprzedzającej wniesienie powództwa, narusza zakaz anatocyzmu.

Powód potwierdził, że dział spadku nie został przeprowadzony oraz, że spłacił taką kwotę, jakiej od niego zażądał bank, więc zarzut, że bank zażądał zawyżonej kwoty, jest niezasadny; powyższą sumę zapłacił jako poręczyciel, a nie jako spadkobierca dłużnika.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 lutego 2016r. Sąd Rejonowy w Gliwicach w pkt 1 oddalił powództwo; w pkt 2 kosztami postępowania obciążył powoda i z tego tytułu zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2417zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych), w tym 2400zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Poza sporem było, że w dniu 17 maja 2004 roku pozwana S. P. (poprzednio S. N.) oraz P. N. zawarli z Bankiem Spółdzielczym w N. umowę o kredyt na działalność gospodarczą. Poręczycielami zobowiązania zostali powód K. N. oraz jego żona M. N. (1). Strony zgodnie stwierdziły, że w dniu 27 września 2006 roku P. N. zmarł, a spadek po zmarłym na podstawie ustawy nabyli: ojciec K. N. (powód) w 1/4 części z dobrodziejstwem inwentarza, matka M. N. (1) w 1/4 części z dobrodziejstwem inwentarza, siostra A. Z. w 1/6 części z dobrodziejstwem inwentarza, brat M. N. (2) w 1/6 części z dobrodziejstwem inwentarza oraz siostra A. N. w 1/6 części z dobrodziejstwem inwentarza. Dział spadku nie został przeprowadzony.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana, po śmierci P. N., częściowo uregulowała zaległe oraz bieżące raty wynikające z zawartej umowy kredytu z Bankiem Spółdzielczym w N. oraz spłaciła zadłużenie P. N. w rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowym w Banku Spółdzielczym w N..

W dniu 9 lutego 2007 roku powód dokonał wpłaty na rzecz Banku Spółdzielczego w N. kwoty 11.920,08 zł na spłatę kredytu udzielonego S. P. oraz P. N. w dniu 17 maja 2004 roku.

Stwierdzono, że powód wzywał pozwaną do zapłaty kwoty 11920,08zł, lecz pozwana odmówiła zapłaty.

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zważył, iż poza sporem pozostawała okoliczność zawarcia przez pozwaną i P. N. z Bankiem Spółdzielczym w N. umowy kredytu oraz fakt, że powód był poręczycielem przedmiotowego kredytu i dokonał spłaty zobowiązania wynikającego z tej umowy. Zwrócił jednak uwagę na okoliczność, iż spłata ta dokonana została przez powoda już po śmierci P. N., którego powód jest spadkobiercą. Zdaniem Sądu na zasadzie art. 876 § 1 k.c. oraz art. 518 § 1 pkt 1 k.c. poręczyciel po spłacie długu, za który poręczał, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela i może dochodzić od któregokolwiek z dłużników głównych, odpowiedzialnych solidarnie za dług, całej kwoty spłaconego przez niego długu. Skoro jednak spłata nastąpiła po śmierci P. N., którego powód jest spadkobiercą, stał się on jednym ze współdłużników głównych w zakresie przedmiotowego zobowiązania względem Banku Spółdzielczego w N.. Wstąpił zatem we wszystkie prawa i obowiązki zmarłego wynikające z przedmiotowej umowy kredytu; działał wówczas nie jako poręczyciel spłacający cudzy dług, lecz jako dłużnik główny, któremu przysługiwać mogą jedynie uprawnienia wynikające z istoty solidarności zobowiązania ze zobowiązaniem drugiego z dłużników głównych – pozwanej (art. 376 § 1 k.c.) oraz z solidarnej odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe (art. 1034 § 1 zd. 2 k.c.).

Sąd Rejonowy uznał dalej, iż w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania art. 518 § 1 pkt 1 k.c., skoro w dniu dokonania spłaty zobowiązania na rzecz banku powód działał już jako spadkobierca dłużnika - P. N., to jest jako dłużnik główny, a nie jako poręczyciel, albowiem przesłanką nabycia wierzytelności na podstawie art. 518 §1 pkt 1 k.c. jest spłata cudzego długu, a nie długu własnego – osobistego. Jego zdaniem w chwili otwarcia spadku po P. N. poręczenie spłaty tego kredytu udzielone przez powoda wygasło, bowiem można nim skutecznie objąć tylko dług cudzy, a nie dług własny.

Stąd, na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c. a contrario, powództwo oddalono. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku w całości wniósł powód, domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania za obie instancje. Zarzucał naruszenie przepisów prawa materialnego w zakresie art. 876 § 1 kc w wyniku błędnego zastosowania i pominięcie, że powód stał się poręczycielem pozwanej i P. N., którego śmierć nadto została uznana za pozostającą bez wpływu na zakres czy ważność poręczenia powoda wobec pozwanej, zignorowanie, że dokonał spłaty jako poręczyciel, nie zaś spadkobierca, mimo treści zaświadczenia bankowego. Podnosił apelujący, iż doszło także do naruszenia art. 518 § 1 kc przez jego niezastosowanie i oddalenie powództwa mimo, że powód spłaciwszy cudzy dług nabył wierzycelność do wysokości spłaty i wstąpił w prawa wierzyciela. Ostatecznie wskazywał na naruszenie art. 881 kc oraz art. 366 kc poprzez ich niezastosowanie mimo możliwości żądania zapłaty od pozwanej po spełnieniu świadczenia na zasadzie solidarności. Skarżący uzasadniał, że powód dokonał spłaty długu zarówno P. N., jak i pozwanej, może więc żądać spłaty zarówno od pozwanej, jak i spadkobierców zmarłego, zaś wybór należy do powoda.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji powoda i zwrot kosztów postępowania odwoławczego, podnosząc, że świadczenie należne na rzecz banku było niższe niż dokonana przez powoda spłata, zaś w związku z zaciągnięciem kredytu na cel działalności gospodarczej zasadny był zgłoszony przez nią zarzut przedawnienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda musiała odnieść skutek, aczkolwiek nie wyłącznie z przyczyn w niej wskazanych.

Sąd drugiej instancji zważył, iż ustalenia faktyczne w zakresie istotnym dla rozpoznania sprawy zostały dokonane prawidłowo, w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy i w istocie nie były kwestionowane przez apelującego; wymagają jednak określonego uzupełnienia, o czym poniżej.

Sąd Odwoławczy uznał, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

W istocie bowiem, z chwilą śmierci spadkodawcy P. N. – 27 września 2006r., powód nabył spadek po nim, zgodnie z regulacją art. 922 k.c.; nabył zatem z mocy art. 925 k.c. z tą datą prawa i obowiązki zmarłego. Poręczenie spłaty kredytu udzielone przez powoda (art. 876k.c.) faktycznie wygasło, jak słusznie Sąd Rejonowy uznał, albowiem poręczyć można jedynie dług cudzy, nie własny (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.). W. ono z chwilą nabycia spadku - z dniem 27 września 2006r., zobowiązanie powód natomiast uregulował dnia 9 lutego 2007r. Bezsprzecznie zatem powód spłacił zadłużenie do wskazanej wyżej wysokości jako współspadkobierca P. N., nie zaś poręczyciel. Nie doszło więc do zarzucanego naruszenia art. 876 § 1 k.c. oraz art. 881 k.c., ani też art. 518 § 1 k.c.

Sąd Odwoławczy zważył, że stosownie do art. 1034 § 1 k.c. do chwili działu spadku spadkobiercy odpowiadają solidarnie za długi zmarłego; następcy prawni spadkodawcy - kredytobiorcy P. N. wstępują więc w jego sytuację prawną i faktyczną istniejącą w chwili jego śmierci, w tym w stosunki wynikające z umów obligacyjnych (pożyczki, kredytu). Odpowiadają więc solidarnie z współpożyczkobiorczynią – pozwaną (zob.: orzeczenie z 17 września 2008r., WSA Kraków I SA/Kr 926/07).

Zobowiązanie stron wynikające z umowy kredytowej miało zatem charakter solidarny, co oznacza, że powód uprawniony był do zgłoszenia żądania regresowego wobec pozwanej, wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji. Zgodnie natomiast z regulacją normy art. 376 § 1 k.c. jeżeli jeden z dłużników solidarnych spełnił świadczenie, treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może on żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli z treści tego stosunku nie wynika nic innego, dłużnik, który świadczenie spełnił, może żądać zwrotu w częściach równych.

Wobec tego wskazać wypada, iż żądanie powoda skierowane przeciwko pozwanej nie było z gruntu nieuprawnione, jak przedwcześnie uznał to Sąd Rejonowy. Powód bowiem co do zasady ma roszczenie regresowe wobec pozwanej.

Zbadania jednak i rozważenia wymaga zgłoszony formalnie skutecznie przez pozwaną zarzut przedawnienia, od czego to Sąd pierwszej instancji się uchylił. Wskazać w tym miejscu wypada na regulację art. 375 § 1 k.c., który umożliwia dłużnikowi solidarnemu obronę przy użyciu zarzutów przysługujących mu osobiście oraz współdłużnikom.

Wyjaśnienia wymaga także kwestia ewentualnego zarzutu potrącenia w świetle treści oświadczenia pełnomocnika pozwanej złożonego na rozprawie w dniu 27 stycznia 2016r., czego także Sąd Rejonowy nie uczynił.

Tym samym, zdaniem Sądu Odwoławczego, doszło do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. i stąd w oparciu o tę normę zaskarżony wyrok uchylono i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gliwicach.

O kosztach postępowania odwoławczego wyrzeczono w związku z powyższym rozstrzygnięciem na zasadzie art. 108 § 2 k.p.c.

Zadaniem Sądu pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie wyjaśnienie kwestii zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia i ewentualnie potrącenia, niezbędne w tym celu uzupełnienie ustaleń faktycznych oraz poczynienie koniecznych rozważań prawnych, prowadzących do merytorycznego rozstrzygnięcia.

SSR (del.) Łukasz Malinowski SSO Arkadia Wyras – Wieczorek SSO Lucyna Morys – Magiera